

УДК 378.093:793.3]:378.4(477.411):7.071.4Зайцев
DOI: 10.31866/2616-7646.5.1.2022.261604

**ВНЕСОК ЄВГЕНА ЗАЙЦЕВА
В РОЗБУДОВУ МИСТЕЦЬКО-
ПЕДАГОГІЧНОЇ ШКОЛИ
КАФЕДРИ ХОРЕОГРАФІЇ
КИЇВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО
ІНСТИТУТУ КУЛЬТУРИ**

**YEVHEN ZAITSEV'S
CONTRIBUTION
TO THE DEVELOPMENT OF
THE ART AND PEDAGOGICAL
SCHOOL OF THE CHOREOGRAPHY
DEPARTMENT AT THE KYIV STATE
INSTITUTE OF CULTURE**

Миронюк Наталія Миколаївна,
викладач,

Київський національний університет
культури і мистецтв,
Київ, Україна,

<https://orcid.org/0000-0001-7413-7112>,
sorbe@ukr.net

Nataliia Myroniuk,
Lecturer,

Kyiv National University
of Culture and Arts,
Kyiv, Ukraine,

<https://orcid.org/0000-0001-7413-7112>,
sorbe@ukr.net

Анотація

Мета статті – проаналізувати творчу біографію Є. Зайцева та виявити його роль у становленні та розвитку мистецько-педагогічної школи кафедри хореографії Київського державного інституту культури імені О. Є. Корнійчука. **Методологія** базується на принципі історизму, методах аналізу та синтезу, теоретичного узагальнення. **Наукова новизна.** Вперше діяльність Є. Зайцева стала спеціальним предметом дослідження, що дозволило виявити його роль у розвитку мистецько-педагогічної школи кафедри хореографії КДІК ім. О. Є. Корнійчука. Введено до наукового обігу нові архівні документи, що уточнюють та доповнюють наявні відомості про діяльність Є. Зайцева. **Висновки.** Запорукою високого рівня професіоналізму Є. Зайцева як викладача кафедри хореографії КДІК ім. О. Є. Корнійчука стали професійна хореографічна освіта (закінчив хореографічне училище, отримав кваліфікацію «артист балету»), виконавська діяльність (характерні партії у балетному театрі), балетмейстерська діяльність (поставив у співтворстві два балети; балетмейстер у самодіяльному колективі), викладацька діяльність (педагог хореографічного училища, керівник самодіяльного хореографічного колективу).

Abstract

The purpose of the article is to analyze the creative biography of Ye. Zaitsev, reveal his role in the formation and development of the art and pedagogical school of the Choreography Department at the Kyiv State Institute of Culture named after O. Ye. Korniiichuk. **The research methodology** is based on the principle of historicism, methods of analysis and synthesis, and theoretical generalization. **Scientific novelty.** For the first time, Ye. Zaitsev's activities became a special subject of research, which allowed us to reveal his role in the development of the art and pedagogical school of the Choreography Department at the Kyiv State Institute of Culture named after O. Ye. Korniiichuk. New archival documents, clarifying and supplementing the available information about the activities of Ye. Zaitsev, have been introduced into scientific circulation. **Conclusions.** A professional choreographic education (he graduated from a choreographic school, and received the qualification "Ballet Dancer"), performing an activity (character parts in the ballet theatre), ballet master activity (co-authored two ballets; choreographer in an amateur group), teaching activity (teacher of a choreographic school, head of an amateur choreographic group) became the key to a high level of Zaitsev's profession-

Є. Зайцев прислужився розбудові мистецько-педагогічної школи кафедри хореографії Київського державного інституту культури імені О. Є. Корнійчука, провадячи викладацьку діяльність упродовж 1973–1995 рр. на принципах діалогічних взаємин та поваги, активного пізнання, наступності та послідовності викладення матеріалу. Вихід навчального посібника Є. Зайцева «Основи народно-сценічного танцю», що поглиблював і вдосконалював напрацювання попередників, став підтвердженням формування потужного науково-методичного базису діяльності школи кафедри хореографії. Серед перспективних напрямів подальших досліджень – проведення мистецтвознавчого аналізу виконавської творчості Є. Зайцева, балетмейстерських постановок як крупних форм (балетів), так і композицій, створених в аматорському колективі, виявлення впливу методики Є. Зайцева у педагогічній практиці його вихованців та ін.

Ключові слова:

Євген Зайцев; народно-сценічний танець; мистецько-педагогічна школа; Київський інститут культури.

alism as a lecturer at the Choreography Department of the State Institute of Culture named after O. Ye. Korniiichuk. Ye. Zaitsev contributed to the development of the art and pedagogical school of the Choreography Department at the Kyiv State Institute of Culture named after O. Ye. Korniiichuk, conducting teaching activities during 1973–1995 based on the principles of dialogic relationships and respect, active learning, continuity and sequence of presenting the material. The publication of Ye. Zaitsev's textbook "Fundamentals of Folk Stage Dance", which deepened and improved the work of his predecessors, became a confirmation of the powerful scientific and methodological basis formation for the activities of the school of the Choreography Department. Promising areas of further research include conducting an Art Studies analysis of Ye. Zaitsev's performance art, ballet performances of both large forms (ballets) and compositions created in the amateur company, and identifying the influence of Ye. Zaitsev's methodology in the pedagogical practice of his students, etc.

Keywords:

Yevhen Zaitsev; folk stage dance; art and pedagogical school; Kyiv Institute of Culture.

Актуальність теми дослідження. Дослідження становлення та розвитку наукових, художніх, педагогічних шкіл у мистецькій сфері України є одним із актуальних напрямів сучасних мистецтвознавчих, педагогічних, культурологічних розвідок. Особливо потрібні такі дослідження у сфері вітчизняного хореографічного мистецтва, зважаючи на практичну відсутність розгляду феноменів хореографічної культури крізь названу призму. Важливою є увага до персонального внеску представників таких шкіл, і саме така персональна оптика нами застосовується в процесі дослідження мистецько-педагогічної школи кафедри хореографії Київського державного інституту культури імені О. Є. Корнійчука, одним із яскравих представників якої є відомий педагог Євген Васильович Зайцев.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Попри вагомість внеску Є. Зайцева у розбудову народно-сценічного танцю не лише в КДІК ім. О. Є. Корнійчука, а й в Україні в цілому, у більшості праць, присвячених дисципліні «Народно-сценічний танець», таких науковців, як С. Куценко (2015), К. Островська (2010), Р. Павленко (2021), Л. Пригода (2016) та ін. ім'я митця лише побіжно згадується.

Помітною подією в хореографічному дискурсі стало видання «Основи народно-сценічного танцю», авторами якого вказано Є. Зайцева та Ю. Колесниченка (2007). Попри важливість перевидання праць Є. Зайцева 1975 та 1976 рр., цей посібник вносить певну плутанину у відтворення методики педагога, адже

значно розширена вступна частина, де наведено загальні теоретико-методичні та практичні принципи викладання та опанування народно-сценічного танцю в навчальних закладах різного типу, лише частково відбивають положення Є. Зайцева, викладені ним у двох частинах посібника «Основи народно-сценічного танцю» у 1975 та 1976 роках (Зайцев, 1975, 1976). Цінними ж для нашого дослідження є передмови Є. Досенка (2007) та Ю. Колесниченка (2007), присвячені Є. Зайцеву, а також фотографії Є. Зайцева та його вихованців.

Серед авторів, які ретроспективно розглядають діяльність кафедри хореографії та аргументують важливість її діяльності як культурного феномену, згадуючи Є. Зайцева, – І. Гутник (2019), А. Підлипська (2015), Л. Цветкова (2020). У попередніх працях обґрунтовано розгляд діяльності кафедри хореографії КДІК ім. О. Є. Корнійчука як процес становлення та поступу мистецько-педагогічної школи; звернуто увагу на персональний внесок представників школи (Миرونюк, 2021a, 2021b). Однак спеціальної уваги аналізу діяльності Є. Зайцева в цих дослідженнях приділено не було.

Мета статті – проаналізувати творчу біографію Є. Зайцева та виявити його роль у становленні та розвитку мистецько-педагогічної школи кафедри хореографії Київського державного інституту культури імені О. Є. Корнійчука.

Виклад основного матеріалу. Євген Васильович Зайцев народився 15 січня 1924 року у місті Сарапул Удмурдської АРСР. Після закінчення семи класів загальноосвітньої школи (1931–1938), у 1938–1941 рр. навчався у К. Васиної, Н. Верекундової в Київському хореографічному училищі, яке закінчив із кваліфікацією «артист балету». Того ж року був прийнятий артистом балету до трупи Київського театру опери та балету, а з початком війни виїхав до Іжевська. У 1941–1942 рр. – артист балету державної філармонії Удмурдської АРСР у місті Іжевську. Саме в цей час у місті формується трупа київського театру з евакуйованих артистів. Є. Зайцева запрошують до трупи, і з жовтня 1942 року по 1963 р. він працює солістом балету Київського академічного театру опери та балету (*Автобіографія*, б.р., с. 1).

Під час роботи у театрі виконував переважно характерні та гротескні партії в балетах: «Лілея» К. Данькевича, «Лісова пісня» М. Скорульського, «Лускунчик» П. Чайковського, «Раймонда» О. Глазунова, «Ромео і Джульєтта» С. Прокоф'єва та ін. (Туркевич, 2010).

У 1944–1963 рр. Є. Зайцев працював викладачем Київського хореографічного училища за сумісництвом, а в 1963 – 1970 рр. – на основному місці роботи. Здійснив 21 випуск молодих артистів балету (*Автобіографія*, б.р., с. 1).

«Працюючи в театрі, багато уваги приділяв розвитку художньої самодіяльності, проводив Республіканські та Всесоюзні семінари з питань розвитку народної та класичної хореографії», – зазначено у «Характеристиці» на Є. Зайцева у КДІК ім. О. Є. Корнійчука (*Характеристика*, б.р.). Із 1964 по 1970 рр. працював художнім керівником народного ансамблю народного танцю Жовтневого палацу культури у м. Києві, а з 1970 по 1973 рік – на основному місці роботи (*Особистий листок по обліку кадрів*, б.р., с. 2). «Під час роботи в самодіяльності колектив, керований тов. Зайцевим Є. В., неодноразово одержував призові місця на Республіканських та Всесоюзних конкурсах та фестивалях самодіяльного мистецтва», – зазначено в «Характеристиці» (*Характеристика*, б.р.).

Є. Зайцев був не лише художнім керівником народного самодіяльного ансамблю танцю «Горлиця» Жовтневого палацу культури Профспілок України м. Києва, а й балетмейстером-постановником колективу, де створив чимало хореографічних композицій. За спогадами педагога та балетмейстера Ю. Колесниченка, вихованця «Горлиці», уроки Є. Зайцева «завжди проходили жваво та емоційно. Методика роботи Є. В. Зайцева була націлена на досягнення конкретного результату в поставлених перед учнями завданнях, досягнення у виконанні високого рівня техніки та пластики й водночас – високого емоційного змісту» (Колесниченко, 2007, с. 16).

1967 року Є. Зайцев разом з А. Васильєвою здійснив постановки балетів «Лебедине озеро» П. Чайковського та «Попелюшка» С. Прокоф'єва в Донецькому театрі опери та балету (Туркевич, 2010).

Із 28 серпня 1973 року Є. Зайцева прийнято на посаду старшого викладача Київського державного інституту культури імені О. Є. Корнійчука, в якому майстер викладав до 1995 року. 12 вересня 1973 року він отримав почесне звання «Заслужений працівник культури УРСР» (*Характеристика*). 30 березня 1983 року рішенням Вищої атестаційної комісії при Раді міністрів СРСР Є. Зайцеву присвоєно вчене звання доцента по кафедрі хореографії (*Аттестат доцента*, б.р.).

Завдяки отриманій освіті артиста балету в хореографічному училищі, де характерний танець входив до програми навчання, та досягненням у сфері балетного виконавства Є. Зайцев, за зауваженням заслуженого діяча мистецтв України, знаного музиканта Є. Досенка (2007), «... переніс свій практичний досвід у царину хореографії народного танцю, збагативши його новою естетикою, новими засобами перетворення танцювального фольклору» (с. 9-10). Також Є. Досенко зазначає, що Є. Зайцев створив «... власний метод виховання спеціалістів-танцівників народного танцю» (с. 10), чому сприяла співпраця з П. Вірським: Павло Павлович організував гурт народного танцю при балетному колективі Київського академічного театру опери і балету ім. Т. Шевченка, зібравши ансамбль талановитих характерних танцівників, до складу яких увійшли кращі солісти трупи, серед яких був і Є. Зайцев. «Праця з П. Вірським допомогла Є. Зайцеву відчутти природу українського народного танцю, його багату й різнобічну лексику. Але, як і кожний справжній художник, Євген Васильович не був пасивним наслідувачем досвіду своїх попередників. Для нього традиція народного танцю становила відправний пункт для нових творчих пошуків і визначення вищих рубежів у галузі активного переосмислення й професіонального освоєння стильових основ народно-танцювальної культури», – стверджує Є. Досенко (2007, с. 12-13).

«Тов. Зайцев Є. В. бере активну участь у громадському житті інституту, виконує обов'язки керівника академгрупи, багато працює зі студентами над підготовкою концертних номерів, член редколегії хореографічної спеціалізації», – зазначено в «Характеристиці» на Є. Зайцева (*Характеристика*, б.р.).

Серед учнів Є. Зайцева – відомі артисти балету, балетмейстери, педагоги Г. Воронов, В. Дебелий, В. Дяков, Ю. Вернигор, В. Ковтун, Ю. Колесниченко, Є. Майоров, С. Макаров, А. Рехвіашвілі, Т. Таякіна та багато інших.

У «Характеристиці» в КДІК ім. О. Є. Корнійчука зазначено: «Свій багаторічний педагогічний досвід тов. Зайцев Є. В. зафіксував у навчальному посібнику для студентів інститутів культури “Основи народно-сценічного танцю” обсягом

18 друкованих аркушів... Тов. Зайцев Є. В. показав правильне розуміння завдань вузівської хореографічної педагогіки як викладач предметів “Характериний” та “Народно-сценічний” танці» (*Характеристика*, б.р.).

1975 року побачила світ перша частина посібника Є. Зайцева «Основи народно-сценічного танцю», що базувалася на усталеній методиці викладання характерного танцю в хореографічних училищах, систематизованій А. Лопуховим, О. Бочаровим та О. Ширяєвим. Однак значущість посібника не обмежується лише поглибленням та переосмисленням методики названих фундаторів цієї дисципліни, а й підсилюється тим, що це було фактично перше видання з народно-сценічного танцю українською мовою. Фахівці-практики визнають цінність першої частини посібника, адже друга частина переважно базується на поширених у той час виданнях А. Гуменюка, К. Василенка, Т. Ткаченко.

Структура першої частини посібника є доволі традиційною, складається зі «вступу», де викладено основні принципи викладання; розділу «вправи біля станка», де подано інформацію щодо специфіки позицій ніг, положень та позицій рук, постави корпусу, положень голови і плечей у народно-сценічному танці; розділів, присвячених групам тренувальних вправ (присідання, *battement tendu* (відведення ноги), вправи з вільною ступнею (мазкові рухи), вправи на вистукування, обертальні та кругообертальні рухи ніг, *battement developpe* (відведення ноги вийманням), *grand battement* (великі кидки), різноманітні технічні вправи, присядки, *port de bras* (вправи для рук та перегинання корпусу)); прикладів побудови уроків (вправи біля станка); додатку з прикладами музичного супроводу до вправ.

Діяльність кафедри хореографії в перші десятиліття була спрямована на підготовку керівників самодіяльних хореографічних колективів народно-сценічного танцю. Тому зрозуміло, що поряд із класичним танцем саме народно-сценічний танець став фундаментом підготовки хореографічних кадрів. Є. Зайцев, викладаючи концепцію курсу народно-сценічного танцю, зазначає, що ця дисципліна допомагає розвивати танцівника фізично, прищеплює вміння координувати рухи всіх частин тіла, виховує витривалість і техніку правильного дихання. Але користь занять не обмежується лише удосконаленням технічних можливостей танцівника – одночасно йде «... опанування стилістики народної хореографії, її національних особливостей, манери виконання. Тому вже перші тренувальні вправи, крім основного призначення – сприяти набуттю віртуозної виконавської техніки, пластичності, сили, шляхетності, повинні розвивати смаки, внутрішні художні почуття виконавця, заохочувати до творчості, тобто вести його до найвищого, досконалого виконавського рівня» (Зайцев, 1975, с. 3).

Є. Зайцев взяв участь у становленні вищої хореографічної освіти в Україні як викладач, старший викладач, доцент, професор кафедри хореографії КДІК ім. О. Є. Корнійчука. Упродовж 22 навчальних років (1973–1995) він сприяв утвердженню мистецько-педагогічної школи кафедри, формуючи її основні принципи: діалогічність взаємодії з колегами та студентами, взаємну повагу колег, а також викладачів і студентів, професійну критику та самокритику, гнучкість навчальної діяльності, систематичне взаємовідвідування занять та відкритих уроків із подальшим дружнім професійним обговоренням у педагогічному колі, що стимулювало фахове зростання, пошук нових методів роботи. У таких умовах розвивався науково-методичний вектор діяльності кафедри, в доробку якої

вагоме місце посіла праця Є. Зайцева «Основи народно-сценічного танцю», яка й сьогодні є фундаментальною в підготовці фахівця хореографічного мистецтва.

Наукова новизна. Вперше діяльність Є. Зайцева стала спеціальним предметом дослідження, що дозволило виявити його роль у розвитку мистецько-педагогічної школи кафедри хореографії КДІК ім. О. Є. Корнійчука. Введено до наукового обігу нові архівні документи, що уточнюють та доповнюють наявні відомості про діяльність Є. Зайцева.

Висновки. Запорукою високого рівня професіоналізму Є. Зайцева як викладача кафедри хореографії КДІК ім. О. Є. Корнійчука стали професійна хореографічна освіта (закінчив хореографічне училище, отримав кваліфікацію «артист балету»), виконавська діяльність (характерні партії у балетному театрі), балетмейстерська діяльність (поставив у співавторстві два балети; балетмейстер у самодіяльному колективі), викладацька діяльність (педагог хореографічного училища, керівник самодіяльного хореографічного колективу).

Є. Зайцев прислужився розбудові мистецько-педагогічної школи кафедри хореографії Київського державного інституту культури імені О. Є. Корнійчука, провадячи викладацьку діяльність упродовж 1973–1995 рр. на принципах діалогічних взаємин та поваги, активного пізнання, наступності та послідовності викладення матеріалу. Вихід навчального посібника Є. Зайцева «Основи народно-сценічного танцю», що поглиблює та вдосконалює напрацювання попередників, став підтвердженням формування потужного науково-методичного базису діяльності школи кафедри хореографії.

Серед перспективних напрямів подальших досліджень – проведення мистецтвознавчого аналізу виконавської творчості Є. Зайцева, балетмейстерських постановок як крупних форм (балетів), так і композицій, створених в аматорському колективі; виявлення впливу методики Є. Зайцева у педагогічній практиці його вихованців та ін.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Автобіографія.* (б.р.). Справа Зайцева Євгена Васильовича. Архів Київського національного університету культури і мистецтв, м. Київ.
- Аттестат доцента.* (б.р.). Справа Зайцева Євгена Васильовича. Архів Київського національного університету культури і мистецтв, м. Київ.
- Гутник, І. (2019). Кафедра народної хореографії Київського національного університету культури і мистецтв в контексті становлення та розвитку вищої хореографічної освіти в Україні. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*, 3, 251-257. <https://doi.org/10.32461/2226-3209.3.2019.191775>
- Досенко, Є. (2007). Євген Васильович Зайцев. В Є. В. Зайцев & Ю. В. Колесниченко, *Основи народно-сценічного танцю* (2-ге вид.; с. 9-13). Нова книга.
- Зайцев, Є. В. (1975). *Основи народно-сценічного танцю* (Ч. 1). Мистецтво.
- Зайцев, Є. В. (1976). *Основи народно-сценічного танцю* (Ч. 2). Мистецтво.
- Зайцев, Є. В., & Колесниченко, Ю. В. (2007). *Основи народно-сценічного танцю* (2-ге вид.). Нова Книга.
- Колесниченко, Ю. (2007). Євген Васильович Зайцев. В Є. В. Зайцев & Ю. В. Колесниченко, *Основи народно-сценічного танцю* (2-ге вид.; с. 14-17). Нова книга.

- Куценко, С. В. (2015). Народно-сценічний танець як засіб формування творчого потенціалу майбутнього вчителя хореографії. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*, 12(1), 168-177.
- Миронюк, Н. М. (2021a). Кім Василенко – засновник мистецько-педагогічної хореографічної школи Київського інституту культури. *Мистецтвознавчі записки*, 40, 111-115. <https://doi.org/10.32461/2226-2180.40.2021.250362>
- Миронюк, Н. М. (2021b). Становлення мистецько-педагогічної школи кафедри хореографії Київського інституту культури імені О. Є. Корнійчука. *Танцювальні студії*, 4(2), 108-116. <https://doi.org/10.31866/2616-7646.4.2.2021.249281>.
- Особистий листок по обліку кадрів*. (б.р.). Справа Зайцева Євгена Васильовича. Архів Київського національного університету культури і мистецтв, м. Київ.
- Островська, К. В. (2010). Український народно-сценічний танець у системі професійної освіти. *Культура України*, 30, 184-191.
- Павленко, Р. В. (2021, 3-4 червня). До проблеми теоретичних основ народно-сценічного танцю. В М. Погребняк (Упоряд.), *Мистецтво та мистецька освіта в сучасному соціокультурному просторі*, Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Бердянськ (с. 87-91). Сімон.
- Підлипська, А. М. (2015, 17-18 квітня). Кафедра хореографії Київського державного інституту культури ім. О. Є. Корнійчука крізь призму соціокультурної політики другої половини ХХ століття. В А. М. Підлипська (Упоряд.), *Динаміка розвитку вищої хореографічної освіти як складової художньої культури України (до 45-річчя заснування кафедри хореографії КНУКіМ)*, Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Київ (с. 31-36). Видавничий центр КНУКіМ.
- Пригода, Л. (2016). Генеза та шляхи розвитку навчальної дисципліни «Народно-сценічний танець». *Проблеми підготовки сучасного вчителя*, 14, 316-323. <https://doi.org/10.31499/2307-4914.14.2016.163749>
- Туркевич, В. (1999). *Хореографічне мистецтво України у персоналіях: Хореографи, артисти балету, композитори, дириженти, лібретисти, критики, художники*. Біографічний інститут НАН України.
- Туркевич, В. Д. (2010). Зайцев Євген Васильович. В *Енциклопедія сучасної України*. Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. https://esu.com.ua/search_articles.php?id=14528
- Характеристика*. (б.р.). Справа Зайцева Євгена Васильовича. Архів Київського національного університету культури і мистецтв, м. Київ.
- Цветкова, Л. Ю. (2020, 25 квітня). «Вдячність крізь десятиліття» (педагоги-фундатори кафедри хореографії Київського державного інституту культури). В А. М. Підлипська (Упоряд.), *Традиції та новації в хореографічній культурі (до 50-річчя кафедри хореографії Київського національного університету культури і мистецтв)*, Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ (с. 12-17). Видавничий центр КНУКіМ.

REFERENCES

- Attestat dotsenta*. (n.d.). Справа Zaitseva Yevhena Vasylovycha [The case of Zaitsev Yevhen Vasylovych]. Archive of Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv [in Russian].
- Avtobiohrafia*. (n.d.). Справа Zaitseva Yevhena Vasylovycha [The case of Zaitsev Yevhen Vasylovych]. Archive of Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv [in Ukrainian].
- Dosenko, Ye. (2007). Yevhen Vasylovych Zaitsev. In Ye. Zaitsev & Yu. V. Kolesnychenko, *Osnovy narodno-stsenichnoho tantsiu* [Fundamentals of folk stage dance] (2nd ed.; pp. 9-13). Nova knyha [in Ukrainian].

- Gutnyk, I. (2019). Kafedra narodnoi khoreohrafii Kyivskoho natsionalnogo universytetu kultury i mystetstv v konteksti stanovlennia ta rozvytku vyshchoi khoreohrafichnoi osvity v Ukraini [Department of Folk Choreography of the Kyiv National University of Culture and Arts in the context of establishment and development of higher choreographic education in Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadriv kultury i mystetstv* [National Academy of Culture and Arts Management Herald], 3, 251-257. <https://doi.org/10.32461/2226-3209.3.2019.191775> [in Ukrainian].
- Kharakterystyka*. (n.d.). Sprava Zaitseva Yevhena Vasylovycha [The case of Zaitsev Yevhen Vasylovych]. Archive of Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv [in Ukrainian].
- Kolesnychenko, Yu. (2007). Yevhen Vasylovych Zaitsev. In Ye. Zaitsev & Yu. Kolesnychenko, *Osnovy narodno-stsenichnogo tantsiu* [Fundamentals of folk stage dance] (2nd ed.; pp. 14-17). Nova knyha [in Ukrainian].
- Kutsenko, S. (2015). Narodno-stsenichni tanets yak zasib formuvannia tvorchoho potentsialu maibutnoho vchytelia khoreohrafii [Folk-stage dance as a means of forming the creative potential of the future teacher of choreography]. *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia* [Problems of Modern Teacher Training], 12(1), 168-177 [in Ukrainian].
- Myroniuk, N. (2021a). Kim Vasylenko – zasnovnyk mystetsko-pedahohichnoi khoreohrafichnoi shkoly Kyivskoho instytutu kultury [Kim Vasylenko – founder of the artistic and pedagogical choreographic school of the Kyiv Institute of Culture]. *Mystetstvoznavchi zapysky* [Notes on Art Criticism], 40, 111-115. <https://doi.org/10.32461/2226-2180.40.2021.250362> [in Ukrainian].
- Myroniuk, N. (2021b). Stanovlennia mystetsko-pedahohichnoi shkoly kafedry khoreohrafii Kyivskoho instytutu kultury imeni O. Ye. Korniihuka [Formation of the Artistic and Pedagogical School of the Choreography Department at the Kyiv Institute of Culture named after O. Ye. Korniihuk]. *Tantsiuvalni studii* [Dance Studies], 4(2), 108-116. <https://doi.org/10.31866/2616-7646.4.2.2021.249281> [in Ukrainian].
- Osobystyi lystok po obliku kadriv*. (n.d.). Sprava Zaitseva Yevhena Vasylovycha [The case of Zaitsev Yevhen Vasylovych]. Archive of Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv [in Ukrainian].
- Ostrovska, K. (2010). Ukrainskyi narodno-stsenichni tanets u systemi profesiinnoi osvity [Ukrainian folk-stage dance in the system of professional education]. *Kultura Ukrainy* [Culture of Ukraine], 30, 184-191 [in Ukrainian].
- Pavlenko, R. (2021, June 3-4). Do problemy teoretychnykh osnov narodno-stsenichnogo tantsiu [To the problem of theoretical bases of folk-stage dance]. In M. Pohrebniak (Comp.), *Mystetstvo ta mystetska osvita v suchasnomu sotsiokulturnomu prostori* [Art and art education in the modern socio-cultural space], Proceedings of the 1st All-Ukrainian Scientific and Practical Conference, Berdiansk (pp. 87-91). Simon [in Ukrainian].
- Pidlypska, A. (2015, April 17-18). Kafedra khoreohrafii Kyivskoho derzhavnogo instytutu kultury im. O. Korniihuka kriz pryzmu sotsiokulturnoi polityky druhoi polovyny XX stolittia [Department of Choreography of Kyiv State Institute of Culture through the prism of socio-cultural policy of the second half of the twentieth century]. In A. Pidlypska (Comp.), *Dynamika rozvytku vyshchoi khoreohrafichnoi osvity yak skladovoi khudozhnoi kultury Ukrainy (do 45-richchia zasnovannia kafedry khoreohrafii KNUKiM)* [Dynamics of development of higher choreographic education as a component of artistic culture of Ukraine (to the 45th anniversary of the founding of the Department of Choreography KNUKiM)], Proceedings of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference, Kyiv (pp. 31-36). KNUKiM Publishing [in Ukrainian].
- Pryhoda, L. (2016). Geneza ta shliakhy rozvytku navchalnoi dystsypliny "Narodno-stsenichni tanets" [Genesis and ways of development of the discipline "Folk-stage dance"]. *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia* [Problems of Modern Teacher Training], 14, 316-323. <https://doi.org/10.31499/2307-4914.14.2016.163749> [in Ukrainian].

- Tsvietkova, L. (2002, April 25). "Vdiachnist kriz desiatylittia" (pedahohy-fundatory kafedry khoreohrafii Kyivskoho derzhavnogo instytutu kultury) ["Gratitude through the decades" (teachers-founders of the Department of Choreography of the Kyiv State Institute of Culture)]. In A. Pidlypska (Comp.), *Tradytzii ta novatsii v khoreohrafichnii kulturi (do 50-richchia kafedry khoreohrafii Kyivskoho natsionalnogo universytetu kultury i mystetstv)* [Traditions and innovations in choreographic culture (to the 50th anniversary of the Department of Choreography of Kyiv National University of Culture and Arts)], Proceedings of the International Scientific and Practical Conference, Kyiv (pp. 12-17). KNUKIM Publishing [in Ukrainian].
- Turkevych, V. (1999). *Khoreohrafichne mystetstvo Ukrainy u personaliiakh: Khoreohrafy, artysty bal-etu, kompozytory, dyryhenty, libretysty, krytyky, khudozhnyky* [Choreographic art of Ukraine in personalities: Choreographers, ballet dancers, composers, conductors, librettists, critics, artists]. Biohrafichnyi Instytut NAN Ukrainy [in Ukrainian].
- Turkevych, V. (2010). Zaitsev Yevhen Vasylovych. In *Entsyklopediia suchasnoi Ukrainy* [Encyclopedia of Modern Ukraine]. Instytut entsyklopedychnykh doslidzhen NAN Ukrainy. https://esu.com.ua/search_articles.php?id=23803 [in Ukrainian].
- Zaitsev, Ye. (1975). *Osnovy narodno-stsenichnoho tantsiu* [Fundamentals of folk stage dance] (Pt. 1). Mystetstvo [in Ukrainian].
- Zaitsev, Ye. (1976). *Osnovy narodno-stsenichnoho tantsiu* [Fundamentals of folk stage dance] (Pt. 2). Mystetstvo [in Ukrainian].
- Zaitsev, Ye., & Kolesnychenko, Yu. (2007). *Osnovy narodno-stsenichnoho tantsiu* [Fundamentals of folk stage dance] (2nd ed.). Nova knyha [in Ukrainian].